

sét. Csak így tudjuk élővé tenni a társadalmi összefogást, amely hatalmas feladataink megoldásának elengedhetetlen előfeltétele.

E feladatok ezenkívül erdőgazdasági dolgozóinkkal — főleg a vezetőkkel — szemben az eddiginél sokkal magasabb követelményeket támasztanak a szaktudás vonatkozásában, de a becsület terén is. Biztos vagyok abban, hogy erdőgazdasági dolgozóink, ha világosan megmagyarázzuk nekik, megértik ezeket a követelményeket, magukévá teszik a célkitűzéseket, dolgozni fognak ezek megvalósításáért, s akkor erdőgazdaságunk munkáját a következő években újabb nagy sikerek fogják koronázni.

Keresztesi Béla, az OEF vezetőjének helyettese: Erdőgazdálkodásunk helyzete és feladataink a második hároméves tervben

A társadalom életének alapja az anyagi javak termelése. Minden termelés emberi szükségletek kielégítéséért folyik. A magántulajdonon alapuló osztálytársadalmakban azonban — így különösen a kapitalizmusban — a szükségletek kielégítése a termelésnek csak végső célja, a közvetlen cél az uralkodó osztály számára a gazdagság, a fényűző életmód biztosítása. A termelőeszközök társadalmi tulajdonán alapuló szocialista termelés célja a szocializmus Sztálin által megfogalmazott gazdasági alaptörvénye szerint: „...az egész társadalom állandóan növekvő anyagi és kulturális szükségletei maximális kielégítésének biztosítása a szocialista termelésnek a legfejlettebb technika alapján történő szakadatlan növekedése és tökéletesedése útján.”* Ez az alaptörvény megadja a szocialista társadalom létrehozásának értelmét, kifejezi a szocializmus lényegét. A szocialista társadalomban feltétlenül rendszeresen növelni kell a dolgozók jólétét, életszínvonalát. Ha azonban évről-évre nem bővítjük a termelést, nem lehet biztosítani a jólét rendszeres növelését. Az életszínvonal emelkedés alapja tehát az anyagi javak termelésének a bővítése. Az ezeket a javakat létrehozó emberi munka — a természettel együtt — a forrása minden társadalom gazdagságának. Ez a forrás — az emberi munka — pedig aszerint bővebb vagy szűkebb, hogy mekkora a termelőkenysége. Lenin a szocialista társadalmat a munka új jellegével és a réginél magasabb fokú munkatermelékenység-gel határozta meg: „A kommunizmus a kapitalizmussal szemben az önkéntes, a tudatos, az egyesült, a modern technikát felhasználó munkások magasabb fokú munkatermelékenységét jelenti.”**

Erdőgazdaságunk a két világháború között, a hároméves és az ötéves terv idején

A népgazdaság egészével együtt fejlődött a szocializmus építésének útján az elmúlt 14 évben az ország erdőgazdasága is. A szocialista átalakulás döntő előfeltételét itt a földreform teremtette meg. Megvalósításának eredményeként a magánerdők felszabadulás előtti 45%-os aránya lecsökkent 8%-ra, az állami erdők 5%-os aránya 77%-ra nőtt, a közbirtokossági erdők (15%) állami kezelésbe kerültek. Az állami erdők irányítását kormányzatunk munkásokra, haladó gondolkodású erdészekre, mérnökökre bízta. Több mint 1000 erdőgazdasági munkást állítottunk be és képeztünk ki tanfolyami oktatás segítségével erdészeknek. A vezetők számottevő része is munkásokból került ki, de a nem munkás származásúak is a szocialista építés harcosai, akik népünk szocialista felemelkedésének nagy ügyét szívükön viselik és küzdenek érte.

* Sztálin: A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban. Szikra, 1952. 41. oldal.

** Lenin Művei: 29. kötet, Szikra, 1953. 435. oldal.

Az államosítással, a szilárd munkásvezetés megteremtésével létrejöttek az erdőgazdálkodásban is a tervgazdálkodás előfeltételei.

Már a tervgazdálkodás bevezetésekor nyilvánvalóvá vált azonban, hogy a kapitalistáktól örökül kapott erdők nem felelnek meg az előttünk álló feladatoknak, amelyek a szocializmus felépítésére irányulnak. A modern társadalmakra, a kapitalizmusra és a szocializmusra, a *bővített újratermelés* jellemző. Ezen törvényszerűség alól az erdőgazdaság azonban kivétel volt. A kapitalista országok erdőgazdaságának sajátosságait Marx a következőképpen határozta meg: „A hosszú termelési idő (amely csak viszonylag kicsiny munkaidőt foglal magában) s következőképpen a megtérülési periódusok hosszú volta az erdészetet kedvezőtlenül ággá teszi a magán, tehát a tőkés vállalkozás számára, amely lényegében akkor is magánüzem, ha az egyes tőkés helyébe a társult tőkés lép. Egyáltalában a kultúra és az ipar fejlődése kezdettől fogva olyan eredményesen pusztította az erdőségeket, hogy ezzel szemben mindaz, amit az erdők fenntartása és létesítése érdekében tett, teljesen elenyésző.”* A kapitalista országok erdőgazdaságát Marx szerint tehát az erdők nagymértékű pusztítása, az évszázados fatöke eltékozlása és elenyésző mértékű erdőtelepítés jellemzi.

Magyarország az *első világháború után* fában szegény ország lett. A faimport hatalmas tehertételt jelentett. A behozott fa értéke minden évben nagyobb volt a kivitt búza értékénél, s ez egyik főoka volt annak, hogy az ország külkereskedelmi mérlegét nem sikerült egyensúlyba hozni. Kaán Károly, a nagy magyar erdész a fakérdés megoldására alföldfásítási akció megindítását kezdeményezte. Törvényt fogadtatott el „Az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról” és az Alföld fásítására 15 éves tervet készített.

A nagy lendülettel megindult és az Alföld lakosságának biztató megértésével találkozott alföldfásítást azonban hovatovább csaknem megbénította, hogy a kormányzat a nagyszabású terv végrehajtására csak alárendelt összegeket juttatott. Az „erdőgazdasági beruházásként” juttatott összegek legnagyobb részét is nem rendeltetésének megfelelően alföldfásításra, hanem a lillafüredi Palota-szálló építésére fordították.

Ugyanakkor a Horthy-rendszer 25 éve alatt a rendszeresen visszatérő túlnyervek, az úgynevezett rendkívüli kitermelések következtében több mint 9 millió köbméterrel csökkent az ország fatöke vagyona, az erdők élőfakészlete. Elhanyagolták a tarra vágott területek újraerdősítését és így a kitermelt értékes tölgy és bükk szálerdők helyét rosznövekedésű sarj fiatalosok, cserés gyertyánújulatok, rontott erdők foglalták el. Fokozta még a bajt a tisztítások, gyérítések elmulasztása is.

A bővített újratermelést nem lehetett megvalósítani az *első hároméves terv* idején sem. A németek által kifosztott és lerombolt ország újjáépítéséhez hatalmas mennyiségű faanyagot kellett biztosítani. Ezért 1946—48-ban az évi fatermésnél jóval nagyobb fatömeg került kitermelésre. Az évi kitermelés azonban ezekben a rendkívüli években is kevesebb volt annál, mint amennyit Horthyék a nagy gazdasági válság idején, 1933-ban kitermeltek. A bővített újratermelés megvalósítását ekkor a szakemberek már igen erősen szorgalmazták. Elsősorban a kitermelésre kerülő fatömeg csökkentését és ezáltal az élőfakészlet gyarapítását tartották szükségesnek. 1949-ben 1948-hoz viszonyítva 1,8 millió m³-rel csökkentették is a kitermelést. Ugyanakkor ezekben a nehéz években az évi vágásterületeknél jelentősen nagyobb területeket újraerdősítettünk, ezen túlmenően kétszeresre növeltük a csemetekertek területét, meg tettük a szükséges előkészületeket az ötéves terv nagy erdősítéseéhez.

* Marx: A tőke. 2. kötet. Szikra, 1953. 246. oldal.

Az első ötéves terv indulásakor a kapitalista múlt örökségeként mintegy 45 000 ha fel nem újított vágásterület és 90 000 ha elmaradt tisztítás felszámolása képezte az erdőgazdaság legsürgősebb feladatát, ugyanakkor a lehetőséghez mérten biztosítani kellett a szocialista iparosítás nagyfokú faanyag-szükségleteit s egyidejűleg hozzá kellett látni a bővített újratermelés megvalósításához, amit akkor elsősorban az ország erdőterületének nagymértékű növelésével terveztek megoldani. A feladatokat az 1951-ben módosított, végleges tervtörvény a következőképpen határozta meg: „Az ötéves terv folyamán a népgazdaság fokozott faanyagszükségletének nagymértékű kielégítése mellett, jóvá kell tenni a tőkés rablógazdálkodás mulasztásait és be kell fejezni az erdőgazdaság szocialista szervezését. 328 000 ha területen erdősíteni kell — ideértve a felújítatlan vágásterületet és az évi vágásterületek újraerdősítését is. Új erdőt az eredeti ötéves tervben előirányzott 29 000 ha helyett 44 000 ha-on kell telepíteni. A facsemete-szükséglet biztosítására a csemetekertek területét 1 500 ha-ról 3 800 ha-ra kell növelni.“*

A törvényben így meghatározott feladatokat döntő részben sikerrel megvalósítottuk. A népgazdaság faanyagszükségletének kielégítésére az öt évre előírt 15,4 millió m³ bruttó fatömeeggel szemben 16,9 millió m³-t termeltünk ki. Az iparifakihozatalt (a vastagfa százalékában) az ötéves terv átlagában a két világháború közötti 15%-os átlaggal szemben 42%-ra növeltük. Az előhasználatok arányát a felszabadulás előtti 10—12%-ról 33%-ra fokoztuk. Főként a terv utolsó évében jelentős előrehaladást értünk el a fakitermelés gépesítése terén; akkor már 212 db motorfűrészszel rendelkezünk, 218 km hosszúságban erdei feltáróutakat építettünk, majdnem annyit, amennyi feltáró műútunk (233 km) összesen volt az ötéves terv előtt. Jelentősen megnövekedett az erdőgazdaságok szállítókapacitása: a fogatok száma négyszeresre, a tehergépkocsik és közúti vontatók száma több mint négyszeresre, a traktorok száma pedig hatszorosa. Öt év alatt — a faszorokat, facsoportokat, védőerdősávokat is beleértve — mintegy 73 000 hektárral növeltük az ország erdőterületét.

Az elért igen számottevő termelési eredményekkel kapcsolatban szükséges rámutatni, hogy ebben az időszakban a gazdálkodást elsősorban a mennyiségi tervek teljesítésére irányuló erőfeszítések jellemezték és ezek mellett a minőség, valamint a gazdaságosság kérdése másodrendű szerepet kapott. Hiba volt az is, hogy a tőkés rablógazdálkodás mulasztásainak jóvátétele terén — bár jelentős előrehaladás történt — de a terv előírásait maradéktalanul teljesíteni nem tudtuk. 1954 őszén felújítatlanul maradt 18 500 ha régi vágásterület és nem került felszámolásra 51 000 ha elmaradt tisztítás. A MEDOSZ-szal együtt jelentős eredményeket értünk el a dolgozókról való gondoskodás, bérezés terén is: teljesítménybérezést, prémiumrendszert, munka- és védőruhával való ellátást vezettünk be; az ötéves terv végén munkásszállásaink 6 300 férőhellyel rendelkeztek, üzemi konyháink 5 200 dolgozó étkeztetését biztosították. Dolgozóink átlagos keresete azonban alacsony volt, nem érte el még a mezőgazdasági munkások átlagkeresetét sem. Az életszínvonal stagnálását, sőt ideiglenes visszaesését — amelyről korábban már beszéltünk — a mi munkásaink ezért, mint a legrosszabbul kereső munkások, különösképpen érezték. Ez természetesen a munkafegyelem meglazulását eredményezte, normalizációsokhoz, bércsalásokhoz és a fával elkövetett különböző visszaélések elharapódzásához vezetett.

* (Az első ötéves terv módosításáról szóló 1951. évi 2. tvr. 30. §.)

A hatéves erdőgazdaságfejlesztési terv fő célkitűzései

A három és öt éves terv eredményei alapján megérték az előfeltételek a bővített újratermelés megvalósításához, elérkezett az ideje a valóban belterjes erdőgazdálkodás megteremtésének, az erdőgazdasági munka gyökeres minőségi megjavításának, a termelésben a gazdaságosság fokozott érvényrejuttatásának. Az öt éves terv utolsó évében, 1954-ben 6 évre szóló (1955—60) erdőgazdaságfejlesztési tervet dolgoztunk ki, amelynek alapján a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa nagyjelentőségű határozatot hozott az erdőgazdasági termelés fejlesztéséről. Ez a határozat az erdőgazdaság feladatait a következőkben szabta meg: „Az ország meglévő erdei évi fatermésének növelésével és új erdőtelepítésekkel, fásításokkal biztosítani kell nagyobb mennyiségű, jobb minőségű és

olcsóbb fa, valamint egyéb erdei termék termelését a lakosság és a népgazdaság számára.”* 1954-ben úgy ítéltük, hogy a meglévő erdők évi fatermelésének növelésével, valamint új erdőtelepítésekkel és fásításokkal 1960-ig legkevesebb 410—445 000 m³-rel, vagyis 14—15%-kal lehet fokozni az évi fatermést, ennyivel lehet bővíteni a termelést, fokozni a fakitermelést.

Az erdőgazdaságfejlesztési határozat teljesítése az 1955—57. években és a második hároméves terv

A fejlesztési határozat célkitűzései voltak irányadók az elmúlt három évben az erdőgazdaságok éves terveinek összeállításában s e tervek teljesítésével mind nagyobb mértékben valósult meg maga a határozat is. Az 1956. őszi ellenforradalom azonban súlyos zavarokat okozott a határozat teljesítésében. Következmenyei lehetetlenné tették fejlesztési elgondolásainkat magában foglaló második öt éves tervünk megvalósítását. A gyors konszolidáció megteremtette a további fejlesztés alapfeltételeit és a most végrehajtás alatt álló második hároméves terv összefoglalja a fejlesztési tervből még hátralévő feladatokat.

* A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 1040/1954. sz. határozata az erdőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges intézkedésekről.

Nézzük meg ezután közelebbről, milyen eredményeket tudunk máris felmutatni a fejlesztési határozat végrehajtásában és melyek azok a legfontosabb feladatok, amelyeket második hároméves tervünk idején kell megvalósítanunk?

a) A meglévő erdők fatermésének növelése

A felszabadulás előtt hazánkban a meglévő erdők évi fatermésének növelésével, belterjes erdőművelés alkalmazásával a mintegy 4 600 ha-t kitevő sárvári erdőkben foglalkoztak. Ezek az erdők a múlt század 70-es éveiben még igen rossz állapotban voltak. Hektáronkénti évi fatermésük 1,7—2,1 m³ között mozgott. Az 1920-as évek végére azonban szakszerű erdőneveléssel, a rontott erdők átalakításával, a természetes felújítás bevezetésével 5,7 m³-re növelték az évi fatermést. Ha Sárváron fél évszázad alatt céltudatos munkával el tudták ezt érni, akkor kétségtelenül mi is nagymértékben fokozhatjuk meglévő erdeink fatermését belterjes erdőműveléssel.

Az erdőművelési eljárások közül különösen fontosak a *nevelővágások*. A múltban ezek erősen negatív jellegűek voltak, főleg a már elhalt, vagy pusztuló egyedek, a jelentőség nélküli, vagy az alászorult, de életképes fák káros kivételére szorítottak. A tisztításokba ugrásszerű minőségváltozást hoztunk a minta- és ellenőrző területek rendszeresítésével, a munka helyes végrehajtásának oktatásával, a részfáért történő tisztítás megszüntetésével és betanított, állandó munkásokból álló tisztító munkás-csapatok szervezésével. A gyéritésekben szinte forradalmi változást hozott a véghasználatig fenntartandó fák, a „V“-fák kijelölése. Erdőben járva mind gyakrabban látnak olyan erdőrésztleteket, ahol mellmagasságban vörös gyűrűvel vannak megjelölve a fák. Ezek a „V“-fák. Már fiatal korban, 20—30 év között gondosan kiválasztjuk a legszebb, legértékesebb egyedeket és utána egészen a véghasználatig valamennyi erdőgazdasági munkát ezeknek az érdekében hajtunk végre. Így biztosítjuk, hogy vágásra érett erdeink válogatott elitfákból álljanak és a legnagyobb tömegű, legnagyobb értékű fatermést nyújtsák. A minőségjavítás mellett szorgalmaztuk a nevelővágások mennyiségi teljesítését is. 1957—58-ban az állami erdőgazdaságokban már az összes nettó fakitermelés 40%-át tisztításokból és gyéritésekből nyertük. Ez úgy vált lehetővé, hogy a nevelővágásokat korán kezdjük és gyakran ismételjük. Utasításaink szerint a tisztításokat általában 3 évenként, a gyéritéseket 6 évenként kell megismételni. Ilyen belterjes erdőneveléssel nálunk a felszabadulás előtt csak Sárváron foglalkoztak. Akkor ez annyira kivétel számba ment, hogy a környékbeli parasztok is felfigyeltek rá és igen találóan azt mondták: „olyan erdők azok, ahol mindig vágnak és még se látszik, hogy kivettek valamit, csak napról-napra szebbek és értékesebbek lesznek“. Ma a sárvári példa országos gyakorlat, 1,192 000 ha-on így gazdálkodunk.

Alapvetően megváltozott az utóbbi években *véghasználati tevékenységünk* is. A véghasználati vágások besorolásában, a vágások kijelölésében ma már érvényre jutnak az erdőművelési szempontok. Az évtizedek óta túlhasznált tölgy, bükk és fenyőállományok kitermelését következetesen csökkentjük, ugyanakkor növeljük a feleslegesen tartalékolts cser, gyertyán állományokét. Ezzel, valamint céltudatos felújításokkal előtérbe hozzuk az értékesebb fafajokat, háttérbe szorítjuk a kevésbé értékeseket. Hozzákezdünk a csak állománycserével megjavítható rontott erdők gyorsütemű átalakításához, véghasználatra legalább 20%-ban ilyeneket sorolunk be. A természetes felújításnak hazánkban csaknem évszázados gondolata nagyrészt ezekben az években vált általános gyakorlattá. A tarvágások erőteljes visszaszorításával megkezdődött a sarj-

erdők arányának csökkentése. Széleskörű felvilágosító munkát folytattunk a kezdetleges fokozatos felújítógátás visszaszorításáért, a megközelítőleg egyenletes bontással kezdődő csoportos eljárás elterjesztéséért. Felújító vágásainkban mindinkább követelménnyé válik az újulat lehető legnagyobb védelme. Kötelezővé tettük a közelítő vonalak előzetes megtervezését és kijelölését, és szabályoztuk a vágásterületről való kiközelítés időpontjait.

Kidolgoztuk *nyár előhasználati állományok létesítésének* módját és ha lassan is, terjed alkalmazása a gyakorlatban. A nyárfélék előhasználati nyár-állományként való telepítésével jelentősen növelhetjük azoknak a területeknek a fatermését, amelyeken az állományokat lassan növekvő fafajok alkotják. Még a fényigényes tölgy, erdei- és feketefenyő állományok fejlődése sem szenved hátrányt azáltal, hogy 10—12 évig ritka hálózatban, enyhe árnyékot adó, keskeny koronájú nyárok állnak a területükön. Az előhasználati nyárállományokat ahhoz lehet hasonlítani, amikor a mezőgazdaságban tavaszi árpát vetnek lucernával együtt. A tavaszi árpa beérése és learatása után, a területen ottmarad a kész lucernavetés, így abban az évben ugyanazt a területet kétfoldos hasznosítják.

Fenti eredmények mellett azonban az elmaradt vágásfelújításokat, tisztításokat és gyéritéseket még mindig nem tudtuk felszámolni. A sárospataki és a balassagyarmati erdőgazdaság kivételével erdőgazdaságaink alig tettek valamit állandó tisztító brigádok szervezése érdekében. Az évi rendes gyéritések besorolásánál egyes erdőgazdaságok előnyben részesítik a vágásérettséghez közel álló, jelentős előhasználati iparifa tömeget adó erdőrészeket és elhagyják a gyéritésekre leginkább rászoruló rudas erdőket. Véghasználatra az erdőgazdaságok többsége még kevés rontott erdőt sorol be. Sokhelyütt túlhasználat van még az értékes tölgy, bükk és fenyőállományokban. Komoly erőfeszítések szükségesek még a magról való, természetes felújítás szélesebb körű elterjesztése terén. Különösen jól kell hasznosítani az idei nagy bükk-makk termést.

Az elmondottak alapján az e téren a második hároméves terv időszakában előttünk álló feladatokat a következőképpen határozhatjuk meg. A meglevő erdők évi fatermésének további növelése érdekében:

1. fel kell számolni az elmaradt vágásfelújításokat, tisztításokat és gyéritéseket;
2. a tisztításokat a munka minőségének további javítása céljából fokozatosan betanított állandó munkásokból szervezett brigádokra kell bízni;
3. az évi rendes gyéritéseket a korosztályviszonyoknak megfelelően, arányosan kell besorolni; előnyben részesíteni csak az első gyéritésre kerülő rudas erdőket lehet;
4. az értékes tölgy, bükk és fenyőállományokban meg kell szüntetni a túlhasználatot, véghasználatra legalább 20%-ban rontott erdőket kell besorolni;
5. a természetes felújítás további elterjesztése érdekében a kitermelésre számba jöhető erdőrészekben maximálisan fel kell használni az ezévi nagy bükk-makk termést;
6. a mesterséges és természetes vágásfelújításokban legalább 13 000 ha-on nyár előhasználati állományokat kell telepíteni, illetőleg kialakítani.

b) Új erdők és fásítások létesítése

1955—57. években 50 000 ha új erdőt és fásítást, ezen belül mintegy 8 000 ha nyárust létesítettünk. A második hároméves terv időszaka alatt további 50 000 ha új erdőt és fásítást kell telepíteni, s ezzel az ország erdőszűkségét 1960-ig 13,9%-ra kell növelni. Az új erdőtelepítési és fásítási feladaton belül

a három év alatt összesen 23 000 ha nyárást kell létesíteni, elsősorban a papir-fatermelés gyors növelésének lehetővé tétele céljából.

Az elmúlt 3 évben a mennyiségi feladatok teljesítése mellett jelentős lépést tettünk az erdőtelepítési és fásítási munkák minőségének megjavítása érdekében. Az első ötéves terv időszaka alatt az állami erdőgazdaságokban a *ismétlések és pótlások mértéke* 140% volt (az első kivétel százalékában). Következésképpen törekszünk azóta arra, hogy ez ne haladja meg a 60%-ot. Igen jól húz ebben az irányban a két éve bevezetett erdősítési eredményességi prémium, amellyel a kerületvezető erdészeket, az erdősítési munka közvetlen irányítóit az eredményességben anyagilag is érdekeltté tettük.

A telepítések és fásítások eredményességét, a legnagyobb és legértékesebb fatermést adó fafajok helyes megválasztását szolgálja az Erdészeti Tudományos Intézet által kidolgozott és a gyakorlatba is bevezetett komplex *termőhelyfeltárási* módszer, amelyet az erdőgazdaságok ma már önállóan is alkalmaznak.

Az elmúlt idők nagykiterjedésű elegendetlen telepítései helyett a természet szerű erdőt legjobban megközelítő *elegyítések*re törekszünk, következetesen szorgalmazzuk a helyes állományszerkezet kialakítását. A kevés fafajból elegyített, többszintű faállományok telepítését tekintjük célnak. Az alföldi homokon a helyes elegyítés szempontjából óriási jelentőségű a hazai nyárák szaporításának megoldása. Domb- és hegyvidéken akadályozza még a célszerű elegyítést a hárs-csemeték hiánya és a gyertyánnal szemben helyenkint még tapasztalható ellenszenv. Pedig éppen az elmúlt évek egyik nagy eredménye a fafajok terén uralkodott számos téves nézet eloszlata. Első helyen áll ebben a vonatkozásban a gyertyán értékelése; amíg nem is olyan régen „gyertyán veszedelemmel” volt tele a közvélemény, addig ma már a legtöbb helyen tudatosan használják fel törzsnevelésre, talajárnyalásra. Hasonló igazsághoz jutott a hárs, a rezgőnyár és erdőszéleken a különböző cserjék.

A legutóbbi időkben nagyfontosságú intézkedéseket tettünk a *nyárfatelepítés fokozása érdekében*. Miután a telepítésre igénybe vehető területek nagyrészt más tárcák kezelése alatt állanak, javaslatunkra a kormány tárcaközi irányító szervet — Országos Nyárfabizottságot — hívott életre. A nyárfatelepítéseknel és a fásításoknál ezidőszerint a legtöbb gondot a szükséges szaporító anyag biztosítása okozza. A folyó évi kedvezőtlen időjárás, továbbá az erdőgazdaságok felkészülésének hiánya miatt 1958—59. évre nem tudunk elegendő nyárcsemetét, gyökeres dugványt, suhángot biztosítani. Még mindig nincsenek rendben nyár anyatelepeink sem. A kezdet kezdetén áll még a rezgőnyárcsemete termelés megoldása, pedig az előhasználati állományok telepítéséhez mind több rezgőnyár csemetére volna szükségünk.

A *betegségek, károsítások* leginkább fiatal telepítéseinket veszélyeztetik. Különösen a vad és a cserebogár okoz érzékeny károkat, az utóbbi években pedig a nyárfarák idézett elő riadalmat. Jelentős fejlődést jelent az erdővédelem terén az ERTI-ben külön részleg szervezése, valamint 3 erdővédelmi állomás kialakítása. A vadkárok elviselhető mértékre való csökkentése érdekében megkezdtük a túlszaporodott vadállomány apasztását. Gondoskodunk a vad rendszeres téli takarmányozásáról. Hatalmas összegeket áldozunk az erdei vadkárok elhárítására. 1954/55-ben 15 millió, 1955/56-ban 9,5 millió, 1956/57-ben 4,5 millió, 1957/58-ban 15 millió forintot fordítottunk erre a célra. Amíg korábban csaknem tehetetlenül állottunk a cserebogár károsításával szemben, *Ggörfi János* doktor munkája révén ma a kérdés alapjaiban megoldott, a védekezéshez szükséges vegyszerek rendelkezésre állanak.

Fentiek alapján feladatainkat a második hároméves terv idején így foglal-

mazhatjuk meg. Az ország erdőterületének további növelése és az erdősítések eredményességének fokozása érdekében:

1. 50 000 ha új erdőt és fásítást, s ezen belül 23 000 ha új nyárást kell létesíteni és ezzel az ország erdőszűlségét 1960-ig 13,9%-ra kell növelni;

2. nagymértékben fokozni kell az erdősítések eredményességét; az ismétlések és pótlások mértékét, ami az első ötéves tervben 140%-ot tett ki, 60%-ra kell csökkenteni;

3. a komplex termőhelyfeltárást valamennyi erdősítésnél rendszeresíteni kell;

4. általában kevés fafajból elegyített, többszintű faállományokat kell létesíteni;

5. a szükséges nagymennyiségű nyár szaporítóanyag biztosítása érdekében tiszta fajú, ellenőrzött anyagból új nyár anyatelepeket kell létesíteni és meg kell oldani a rezgőnyár csemete termelését;

6. különös gondot kell fordítani az országosan nagyméretű erdei vadkár és pajorkárosítás leküzdésére.

c) A fakitermelés növelése

A fejlett erdőművelési eljárások bevezetése, a hatalmas ütemű új erdőtelepítési és fásítási tevékenység és különösen a gyorsan növő fafajok nagyarányú telepítése az évente kitermelhető fatömeg emelkedését eredményezte. Amíg 1955-ben 2 900 000 m³-t termeltünk ki, 1957-ben már 3 250 000 m³ kitermelése vált lehetővé. A második hároméves terv alatt ezt a mennyiséget is tovább fokozzuk 150 000 m³-rel, 1960-ra 3,400 000 m³-t irányozva elő.

Nagyot fejlődött az utóbbi években a kitermelési technika és technológia is. Tért hódítottak a kiméletes és anyagtakarékos döntési, darabolási és közelítési módszerek. A kettős ferdehajku és az üstös döntés általános bevezetése folytán eltűntek a vágásterületeinkre azelőtt annyira jellemző magas tuskók és ezzel lényegesen csökkent a vágásapadék. A gyakran helytelen módon, kisiparilag

előállított kéziszerszámokat tudományosan kikísérletezett, országosan szabványosított, egységesen legyártott, nagy hatásfokú szerszámok váltották fel. Ezek közül a lándzsa fogazatú erdeifűrészek a múltban használatosak teljesítményének 2—4-szeresére képesek. Legjobb erdőgazdaságaink sikerrel alkalmazzák a szállítható hosszban való termelést. A fogatok munkájának termelékenyebbé tételét szolgálja új közelítő eszközök, rönk közelítő kerékpárok bevezetése. Fontos kezdeményezés a közelítésnek a fakitermeléssel való elválaszthatatlan összekapcsolása.

A kitermelési technika és technológia fejlesztése az *iparifa kihozatal* növekedését eredményezte. További eredményeket hozott e téren a faárak rendezése és a gépi fagyártmánytermelés bevezetése. A faáraknak a világpiacon való emelése és megfelelő arányosítása után általános törekvés lett a kitermelésre előírt állományokból és fatömegből a lehető legnagyobb érték előállítása, ami lehetővé tette a faimport értékben való csökkentését. A fagyártmány termelésénél a kézi hasítás nagyrészt olyan anyagot kötött le, amely amúgyis szerfának minősült. A gépi munka viszont lehetővé tette, hogy ezekhez a kisebb fatermékekhez jelentős részben a tűzfából válogathassuk ki a nyersanyagot. Mindezek révén az iparifakihozatal az 1950—54-es évek 42%-os átlagáról 1957-ig 49,6%-ra emelkedett. Figyelembevételül, hogy erdeinknek csupán 6%-a fenyőerdő, ezt az eredményt európai viszonylatban is kimagaslónak kell tekinteni, a FAO adatai szerint ugyanis a lombos fakitermelés iparifa hányada az európai országok átlagában 1954-ben 24,7% volt.

A második hároméves terv alatt az iparifa kihozatalt tovább kell növelni az 1957. évi 49,6%-ról 1960-ig legalább 51,1%-ra. Ezt a feladatot úgy kell megvalósítani, hogy egyidejűleg csökkentjük az értékes és magas iparifa hányadot adó bükk, tölgy és fenyő állományokban a kitermelést — az ezekben az állományokban folyó túlhasználat fokozatos megszüntetése érdekében — ugyanakkor fokozzuk a kevesebb iparifát adó, kevésbé értékes cser, gyertyán állományok kitermelését. Az iparifakihozatal fokozásánál fontos feladat a bányafa maximális termelése és a fagyártmánytermelés növelése. A fagyártmány féleségek közül a szőlőkaró, parketta és bútoreléc termelését kell fokozni. Szőlőkaróból ki kell elégíteni a mezőgazdaság teljes szükségletét. A parketta és bútoreléc termelés növelésével elő kell segíteni a hároméves terv nagy lakásépítési programjának a megvalósítását és hozzá kell járulni a lakosság bútorellátásának megjavításához. A tűzifaellátás megjavítását azzal kell elősegíteni, hogy száraz tűzifát szállítunk a Belkereskedelmi Minisztérium TŰZÉP és TÜKER telepeire. Száraz tűzifából kevesebb fogy.

A felsorolt feladatok megvalósítása már a második hároméves terv időszakában — az 1957. évihez képest — mintegy 72 millió devizaforinttal, vagyis 8,5%-kal való csökkentését eredményezi.

Ezek alapján feladataink a második hároméves terv időszaka alatt a következők. A népgazdaság faanyagszükségletének a hazai erdőkből történő maximális kielégítése, a faimport minél nagyobb arányú csökkentése érdekében:

1. a hazai fakitermelést 1960-ig 150 000 m³-rel növelni kell:

2. az állami erdőgazdaságok kitermelésének iparifa hányadát az 1957. évi 49,6%-ról 1960-ig legalább 51,1%-ra kell fokozni a bányafa termelés növelése, a fagyártmánytermelés fejlesztése és a forgács- és farostlemez termelés megindítása révén;

3. a fagyártmánytermelés fokozása révén biztosítani kell a bányászati minden bányabélésanyag igényének, a mezőgazdaság minden szőlőkaró szükség-

letének kielégítését; elő kell segíteni a parketta és a bútorellátás termelés növelésével a lakásépítkezések fokozását és a lakosság bútorellátásának megjavítását;

4. az erdei rakodói készletek feltöltésével biztosítani kell a lakosság száraz tűzifával való ellátását;

5. az előzők révén biztosítani kell a faimportnak 1957. évihez képest mintegy 72 millió devizaforinttal, vagyis 8,5%-kal való csökkentését.

d) A dolgozók életszínvonalának emelése, az önköltség csökkentése és a munka termelékenységének növelése

A legfontosabb termelési eredmények és feladatok áttekintése után jogosan vetődik fel a kérdés, mi a helyzet a *dolgozók életszínvonalát*, reálbérét illetően, milyen eredményeket hozott a fejlesztési terv végrehajtása ezen a téren és mik a kilátások az előttünk álló hároméves terv idején?

Az elmúlt években a MEDOSZ-szal együttesen állandóan szorgalmaztuk az erdőgazdaságban és az egyéb gazdasági ágazatokban dolgozó munkások átlagkeresete közötti aránytalanság megszüntetését. Ezt az 1957. évi április 1-én végrehajtott bérrendezés hivatva is volt megoldani. E bérrendezés után az erdőgazdaságban a munkások havi átlagbére az 1955/56. évi 792 forintról az 1957—58. gazdasági év átlagában havi 945 forintra, vagyis 19%-kal emelkedett. Ez kétségtelenül igen számottevő eredmény. Tekintettel azonban arra, hogy az 1957. évi bérrendezés után az egyéb ágazatokban az átlagkeresetek az előirányozottnál nagyobb mértékben felfutottak, az aránytalanság — figyelembe véve a természetbeni juttatásnak az átlagbérebe beszámítottnál valamivel nagyobb tényleges értékét is — nem csökkent. Növeli még ezt a bajt az, hogy az erdőgazdasági munkások zömének havi átlagbére kevesebb a fent kimutatottnál, mivel abban benne van a gépi fagyártmánytermelők és az építőipari szakmunkások átlagbére is, amely az országos átlagnak majdnem kétszerese. A jóváhagyott hároméves terv szerint 1960-ig a munkások havi átlagbérét további 7%-kal lehet növelni. Ezt a lehetőséget is azonban jelentős részben felemészti a fagyártmánytermelés és a házi építkezések arányának növekedése. Az egyéb erdőgazdasági munkások átlagbére gyakorlatilag kisebb mértékben emelkedik. A hároméves tervben előírt és az előzőekben ismertetett nagy feladatokat ilyen bérekkel — őszintén meg kell mondani — nagyon nehéz végrehajtani. Ha nem akarjuk, hogy a különböző illegális bérkiegészítő juttatások és egyéb szabálytalanságok tovább harapódzanak, bérpolitikai intézkedésekkel, a más népgazdasági ágakhoz viszonyított bérearányosítással meg kell teremteni a lehetőséget az erdőgazdasági munkások átlagbéreinek a jelenlegihez képest mintegy 15—20%-os növeléséhez. Addig is, amíg e nagyobbarányú bérrendezés megtörténhet, nagyon gondosan ügyelni kell arra, hogy a mindenkori béremelésre rendelkezésre álló keretet erdőgazdaságon belül helyesen használjuk fel. Mindenek előtt az állandó erdőgazdasági szakmunkások átlagbérét kell növelni.

Erdőgazdaságainkban egészen 1957-ig problémát okozott a műszaki és alkalmazotti dolgozók bérezése is. Az erdőgazdaságok alkalmazottainak átlagos bére az 1957-ben végrehajtott bérrendezés óta 1383 forint. A kerületvezető erdészek átlagos havi alapbére 1300 forint, amihez még a prémium és a természetbeni juttatások járulnak. Ezeket is beszámítva a kerületvezető erdészek átlagos jövedelme 1600—1700 forintra tehető. Ez a korábbi évekhez képest igen jelentős javulás. Az erdőgazdaságok központi dolgozóinak bérezése is — miután az erdőgazdaságok jelentős része a „B” kategóriába tartozik — nagy általánosságban megfelelő. Jelentős eredménynek számít, hogy a múlt év folyamán az SZTK-val és a Pénzügyminisztériummal egyetértésben sikerült megállapítani a természetbeni juttatások új pénzbeni egyenértékét. Ez a rendezés

különösen a nyugdíjba menő erdészek számára nagyjelentőségű, mert a nyugdíj havi összegét mintegy 90 forinttal növeli. Az eddigieket összegezve az erdőgazdaságok műszaki és egyéb alkalmazottainak fizetése és bérhelyzete — figyelembevéve, hogy a jóváhagyott hároméves terv a havi átlagbéreknek 1588 forintra való emelését teszi lehetővé — jelenleg kielégítőnek mondható. Világosan meg kell azonban mondani, hogy nem ez a helyzet a főigazgatóság vonatkozásában. Itt a fizetések az erdőgazdaságok dolgozóinak jövedelméhez képest aránytalanul alacsonyak.

Az életszínvonal, az átlagbérek további növelésének forrása — amint erről már beszéltünk — *a munka termelékenységének emelése, az önköltség csökkentése*. Az erdőgazdaságban ugyanúgy, mint a népgazdaság egyéb ágaiban a munka termelékenysége az ellenforradalmi események hatására és az azt követő bérrendezések kihatásaképpen az 1955/56. évi szinthez képest minden vonatkozásban csökkent. Az egy főre eső évi átlagos teljes termelési érték az 1955/56. gazdasági évben 23,169 forint volt. Ez az 1956/57. gazdasági évben 21,790 forintra csökkent, majd az 1957/58. évben 24,345 forintra emelkedett. A 100 forint munkásbérré eső termelési érték — a bérrendezés kihatásaképpen természetesen — sokkal nagyobb mértékben csökkent: az 1955/56. évi 244 forintról 1956/57-re 203 forintra és még 1957/58-ban is csak 216 forint volt. Az egy főre eső teljes termelési értéket 1960-ig az 1956/57. évihez képest tovább kell fokozni legalább 8—9%-kal. Lehetőség szerint biztosítani kell, hogy a 100 forint munkásbérré eső termelékenységi mutató is elérje 1960-ig az 1955/56. évi szintet. Az egy főre vonatkoztatott termelékenység növelésével kapcsolatos feladat nagyságát a 8—9%-os előírás megközelítőleg sem szemlélteti eléggé. Ennek végrehajtásában ugyanis igen erőteljesen, de negatív irányban közrejátsszik az a körülmény, hogy a fakitermelést már a hároméves terv folyamán fokozatosan át kell vinnünk a kevésbé értékes faanyagot adó állományokba. Ez gyakorlatilag a kitermelt faanyag átlagos értékének jelentős mértékű csökkentését eredményezi. E negatív hatás ellensúlyozására a műszaki színvonal további fejlesztésére, a rendelkezésre álló gépek optimális kihasználására, a dolgozók szakmai tudásának fokozására, állandó szakmunkás gárda kialakítására, az anyag- és energia költségekkel való nagyfokú takarékosagra van szükség.

A műszaki színvonal fejlesztése terén az elmúlt években elsősorban a fakitermelési és anyagmozgatási munkák gépesítését szorgalmaztuk s egyik legfontosabb eredményként legyőztük a gépi munka elterjesztésének legnagyobb akadályát, az egyszerű fakitermelő idegenkedését. Munkásaink megismerték, megszerették s ma már követelik a gépeket. A döntés és darabolás gépesítettségi foka 35%-ra emelkedett. Az utóbbi időben előrehaladt az erdőtelepítési, fásítási és erdőművelési munkák gépesítése is. Megoldottuk a rontott erdők gyökerekkel benőtt vágásterületeinek talajelőkészítését, a gépi suhángkiemelését, gödörfúrást. A gépesítés fokozása elengedhetetlenül szükségessé tette erdészeti szállítópályák, utak, vasutak és gépesítési épületek, erdőgazdasági gépállomások építését. A múlt gyarmatias erdőkiemelését biztosító vasútépítési helyett a belterjes erdőgazdálkodást lehetővé tevő útépítések kerültek előtérbe. Kőpályás erdei utak építése mellett az utóbbi években nagyobbarányú földút, gyűjtőút építési programot kezdtünk lebonyolítani. A hároméves terv során be kell hozni az erdőművelési munkák gépesítésénél mutatkozó lemaradást. A fakitermelési munkák gépesítését az átlagos átmérőig egyszemélyes benzinmotoros láncfűrészekkel kell megoldani. Fokozott súlyt kell helyezni a segédeszközök használatára, mint a döntővilla, ékek, capin,

törzslehúzó csörlő. Ki kell dolgozni a gyökértuskó gépi kiemelésének gazdaságos módszereit. Gépesíteni kell legalább 15%-ban a kérgezést. Meg kell kezdeni az elavult vontatóállománynak a lecserélését korszerű, az erdőgazdasági követelményeknek jobban megfelelő csörlős vontatókkal. Meg kell oldani a rakodási munkák gépesítését tehergépkocsikra szerelt önrakodó berendezésekkel, továbbá a rakodókon alkalmazott csörlőkkel, transzportörökkel és autodarukkal. Ez azért is fontos, mert az erdőgazdaságokban 1958. I—IX. hónapokban a balesetek 25%-a a fel- és leterhelésnél fordult elő. Általában szükséges rámutatni, hogy a gépek helyes felhasználásával, a gépesítés nagymértékű elterjesztésével feltétlenül meg lehet javítani a munkásvédelmet is, mert egészségesebb és biztonságosabb is a géppel a munka, mint kézi erővel. Építeni kell további 6 új gépállomást és mintegy 600 km erdei utat, elsősorban gyűjtőutat. Összesen 7 millió forintot gébeszerzéssel lehetővé kell tenni, hogy az erdőgazdaságok az útkarbantartási, felújítási, valamint gyűjtőút építési munkákat 100%-ban, a fő feltáróút építéseket pedig 50%-ban saját gépekkel hajtsák végre.

A műszaki fejlesztés terén általában elértük már, hogy erdőgazdaságaink jelentős mennyiségű géppel rendelkeznek, nem kielégítő azonban ezeknek a gépeknek a *foglalkoztatottsága*. Jelentős erőfeszítések szükségesek még ahhoz, hogy a fejlesztési határozatban megszabott gépesítettséget elérjük. Jól megszervezett gépbemutatókkal állandó ösztönzést kell adni a különböző munkák gépesítését lehetővé tevő gépek, eszközök és munkaszervezés kialakításához. A MEDOSZ-szal együttesen fel kell éleszteni a gépi brigádok szervezését és munkaversenyét a gépek jobb kihasználásáért és a gazdaságos gépi termelésért.

Az *anyag- és energiatakarékosságot* illetően elsőrendű fontosságú az iparifakihozatal fokozása és az anyagmozgatási költségek csökkentése. Az iparifakihozatal emeléséhez fűződő érdekeket világosan szemléltetik az egyes faválasztékok behozatala esetén felmerülő devizaigények. A tűzifa gömbfa m³-kénti 100 deviza forintnyi igényével szemben a talpfa 183, a bányafa 189, a bükk fűrészáru 426, az enyvezett lemez 797, a bükk vakfurnir 1000 deviza forintot igényel. Az iparifakihozatal növelése tehát megsokszorozza a termelt fa értékét és ezen keresztül gazdaságosabbá teszi a termelést. A fakitermelés közvetlen költségeinek majdnem 2/3-át — 64,3%-ot — az anyagmozgatási költségek teszik ki. A hároméves tervben előirányzott feltárás — a fogatos szállítás részbeni kikapcsolásával — m³km-ként 1 forint 50 filléres megtakarítást eredményez. Három év alatt az erdőgazdaságok anyag és energia költségeit a jelenlegi színvonalhoz képest mintegy 30 millió forinttal kell csökkenteni.

A hároméves terv meghatározta feladatok sikeres megvalósítása érdekében növelnünk kell a magasabb szakképzettségű, tehát termelékenyebb munkát végző dolgozók számát. Meg kell oldani az *erdei szakmunkás képzést*. Mint ahogy a népgazdaság más ágazataiban az állandó szakmunkások a termelés oszlopai, az erdőgazdaságban is csak képzett szakmunkásokra lehet korszerű gazdálkodást alapítani. Megköveteli ezt az egyes vidékeken tapasztalható munkaerőhiány, valamint általában a meglévő fatermelő munkásgárda elöregedése, s az utánpótlás hiánya. A munkásvédelmet is jelentősen meg lehet javítani minél több állandó jellegű szakmunkás beállításával. Fokozott jelentősége van a szakmunkásképzésnek abban is, hogy célszerűen és jó munkamódszerekkel dolgozó szakmunkásoktól a tömeges alkalmi munkások is átveszik tapasztalataikat, még ha külön nem is oktatják őket. Olyan szakképzett munkásgárdát kell tehát biztosítani, amely egész évben az erdőgazdaságban

dolgozik és magasabb szakképzettsége, termelékenyebb munkája révén az iparban dolgozó munkásokkal közel azonos életlehetőségeket élvez. A kérdés megoldására a Munkaügyi Minisztériummal erdőgazdasági szakmunkásképző iskolát létesítünk, amely azt a célt fogja szolgálni, hogy a lehető leggyakorlatiasabb 2 éves üzemi kiképzés keretén belül évente 1—2 ízben több hónapon keresztül olyan elméleti oktatásban részesítse a jelölteket, hogy azok a vizsga letétele után teljes értékű szakmunkásokká váljanak. A szakmunkásképzésnek ezt az új módját főigazgatói utasítás fogja szabályozni. Folyamatban van az oktatási anyag összeállítása, a pedagógusok kiválasztása. Helyes lenne, ha elsősorban a munkaerőhiánnyal küzdő erdőgazdaságok már most megkezdénék az általános iskolát végzett fiatalok toborzását és szerződtetését, hogy egy év múlva már az erdei munkás hivatást véglegesen vállaló fiatal munkásokkal a szakmunkásképzést meg tudjuk indítani.

Az állandó szakmunkás gárda kialakítása elválaszthatatlan a lakásprobléma megoldásától. Nem egy erdőgazdaságnál még a vezető dolgozók is 30—50 km távolságban laktak munkahelyüktől. Ilyen esetben teljes értékű munkát megkivánni nem lehet. A lakásprobléma megoldását a tanácsi szervektől várni nem lehet, mivel ezek csak a meglévő településeket fejlesztik, az erdőgazdaságok sajátos adottságai és az erdővagyon őrzésének biztosítása viszont a lakott helyektől távol, az erdők közelében teszik szükségessé lakások, munkás-lakótelepek építését. A hároméves terv keretében mindössze 150 lakás építését irányozhattuk elő. Lakásépítési gondjainkon e mellett érezhetően enyhíthet a dolgozók saját erőforrásaiból történő építkezések elősegítése. Alkalmazottaink szerte az országban már eddig is számos lakóházat építettek maguknak, vagy építenek a jelenben. Ezeknek intézményes támogatására meg kell találni az erdőgazdasági sajátságoknak megfelelő szövetkezeti formát. Saját házépítési szövetkezet alakításával lehetővé kell tenni, hogy minél több dolgozó az erdőgazdaság által kijelölt helyen saját házhoz juthasson. A szövetkezeti megoldás módot nyújt a lakásépítkezés nagymértékű támogatására.

A szakmunkásképzés megoldása mellett biztosítani kell minden szakemberrünk rendszeres továbbképzését is. Ennek érdekében az elmúlt években elrendeltük az összefoglaló szakmai utasítások oktatását valamennyi erdész- és erdőmérnök számára. Még a folyó gazdasági évben felújítjuk az igazgatók és főmérnökök továbbképző tanfolyamait is. Az igazgatók részére az Országos Erdészeti Egyesület gazdaságtani szakcsoportja, a főmérnökök részére az ERTI rendez továbbképző előadásokat. Minden eszközzel szorgalmazzuk, hogy minél több erdészünk iratkozzék be a technikai és minél több igazgatónk és főkönyvelőnk a főiskolai levelező oktatásra.

Fentiek alapján a hároméves tervben e téren előttünk álló feladatokat így foglalhatjuk össze: az erdőgazdasági munkabérek javítása, az 1957. évi bérpolitikai intézkedések önköltségrontó hatásának ellensúlyozása, az önköltség további csökkentése és a munka termelékenységének legalább 8—9%-os növelése érdekében:

1. lehetőség szerint már a tervidőszak folyamán végre kell hajtani az erdőgazdasági munkásbéreknek az egyéb népgazdasági ágazatok átlagbérehez való arányosítását;

2. tovább kell fejleszteni az erdőgazdaság műszaki színvonalát: speciális erdőgazdasági gépeket kell beszerezni, 600 km erdei utat kell építeni;

3. a MEDOSZ-szal együttesen munkaversenyt kell indítani az erdőgazdasági gépek jobb kihasználására;

4. az erdőgazdaságok anyag- és energiaköltségeit a jelenlegi színvonalhoz képest mintegy 30 millió forinttal kell csökkenteni.

5. meg kell indítani az erdei szakmunkásképzést; biztosítani kell minden szakember rendszeres továbbképzését. Tanuljon, képezze magát minden dolgozónk;

6. saját ház építési szövetkezet alakításával és 150 lakás beruházásából történő építésével fokozatosan enyhíteni kell az erdőgazdasági dolgozók lakás-problémáit.

A dolgozóknak a vezetésbe való széleskörű bevonása

Az erdők össznépi tulajdona szükségessé teszi az egész erdőgazdaság egységes központi irányítását. Népünknek az erdőgazdálkodással szemben támasztott érdekeit a népgazdasági terv fejezi ki. A népgazdasági terv azonban csak a fejlődés fő arányait és célkitűzéseit határozza meg. Ezeket az erdőgazdálkodás legfelsőbb állami szerve, az Országos Erdészeti Főigazgatóság részletesebben konkretizálja. A főigazgatóságnak az erdőgazdaságok tevékenységét úgy kell irányítania, hogy egyrészt a népgazdasági terv kereteit az erdőgazdaságok oly módon töltsék ki, hogy az leginkább megfeleljen népünk érdekeinek, másrészt a terv az erdőgazdaságok tevékenységén keresztül megvalósuljon. Ennek érdekében a gazdaságvezetésben is meg kell valósítani a demokratikus centralizmust: optimálisan össze kell egyeztetni a központi irányítást a helyi önállósággal és kezdeményezéssel, valamint az egyének és vállalati kollektívák közvetlen érdekeit a nép érdekeivel. A feladat tehát az, hogy megvalósítsuk a *központi irányítás és vállalati önállóság helyes összeegyeztetését*, hogy kialakítsuk az utasítások és az erkölcsi és anyagi befolyásolás olyan kombinációját, amely a gazdálkodás tervszerű és gyorsütemű fejlődését biztosítja. Ezt úgy érjük el, hogy egyrészt az erdőgazdaságoknak kevés számú, jó főigazgatói utasítást adunk, másrészt az utasítások mellett alkalmazzuk a vállalati tevékenység befolyásolásának egyéb eszközeit és ezeken keresztül a dolgozók mind szélesebb tömegeit vonjuk be a vezetésbe.

A dolgozóknak az erdőtulajdonhoz való megváltozott viszonya, hogy tulajdonosok lettek, az egyes erdőgazdaságokban jelentkezik legközvetlenebbül, még hozzá abban a formában, hogy megteremtődik közvetlen érdekelttségük az erdőgazdaság termelési eredményeiben. Önmagában az erdők állami tulajdonának ténye még nem teremti meg a közvetlen érdekelttséget, ehhez a dolgozónak éreznie kell, hogy az erdők ténylegesen a dolgozók tulajdonában vannak. Ezt többek között abból érezheti, ha van beleszólása saját erdőgazdasága vezetésébe, ha az állami tulajdon számára abban is realizálódik, hogy életkörülményei az erdőgazdaság fejlődésével párhuzamosan rendszeresen javulnak. Ezel természetesen együtt kell járni a dolgozók nagyobb felelősségérzetének az állami, össznépi tulajdon iránt. Erre rendkívül nagy szükség van, mert csak a dolgozók közvetlen, aktív támogatásával lehet megvédeni a szocialista tulajdont az osztályellenség kártevéseitől, de az öntudatlan dolgozók által okozott károktól is (lopástól, állami eszközök pazarlásától, felelőtlen kezeléstől). A társadalmi tulajdon ellen elkövetett cselekmények főigazgatóságunk területén 1958. év első nyolc hónapjában 3,2 millió forint kárt okoztak és miattuk 633 saját dolgozó ellen fegyelmi eljárást kellett indítani, 4762 idegen személy ellen pedig feljelentést tenni. Egyedül fegyelmivel és feljelentéssel azonban nem lehet megvédeni az állami tulajdont. Feltétlenül szükséges ehhez a dolgozók legszélesebb körű aktív támogatása. A dolgozók pedig akkor lépnek fel az ilyen jelenségek ellen egyrészt, ha érdekelve vannak a *szocialista tulajdon megvédésében*, más-

részt, ha felelősségérzetüket a pártszervezeten és a szakszervezeten keresztül felkeltjük az állami tulajdon megvédésére. E téren máris biztató jelenségek vannak, de továbbra is döntő feladatunk a dolgozók mozgósítása erre a harcra.

Vegyük külön a dolgozók beleszólási jogát saját erdőgazdaságuk vezetésebe. Ahhoz, hogy a szocialista tulajdon ténylegesen kifejezze az embereknek az erdőtulajdonhoz való megváltozott viszonyát, egyik legfontosabb feltétel, hogy széleskörűen be kell vonni az adott erdőgazdaságok dolgozóit a vezetésbe, mégpedig közvetve és közvetlenül is. Lehetőséget kell adni arra, hogy a dolgozók elmondhassák véleményüket a termelés kérdéseiről és ezek, ha helyesek, meg is valósuljanak. Szervezetileg is biztosítani kell, hogy a dolgozók közvetlenül is résztvehessenek az erdőgazdaságok legfőbb problémáinak eldöntésében. Az ellenforradalom idején alakult munkástanácsok ennek a feladatnak a megoldására nem voltak alkalmasak. E feladatot minden jel szerint a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány és a Szakszervezetek Országos Szövetsége Elnöksége által életrehívott *üzemi tanácsok* és *termelési tanácskozások* fogják megvalósítani. A szakszervezetek irányítása alatt működő, az üzemi bizottság elnöke által vezetett üzemi tanácsoknak célja, hogy segítsék a tervegazdálkodás érvényesítését, a társadalmi tulajdon megszilárdítását. Az üzemi tanácsoknak ellenőrző joguk van a vállalat gazdaságos működése felett, véleményezési joguk a vállalati terv, munkarend, bérezési formák stb. tekintetében és döntési joguk a vállalati nyereségrészesedés és szociális beruházásokra szánt összegek felhasználásának kérdéseiben. A termelési tanácskozás — bár a „Kiváló dolgozó“ oklevelek és jelvények odaítélésének eldöntésén kívül határozathozatali joga nincs — valamennyi dolgozó fóruma, ahol elmondhatják véleményüket, javaslatokat tehetnek, kérdéseket intézhetnek. Az üzemi tanácsok működése azonban az erdőgazdaságoknál még sok kívánnivalót hagy maga után. Ahol az igazgató igényli az üzemi tanács segítségét és ahol az elnök mindent megtesz a tanács jó munkája érdekében, ott igen hasznos munkát fejtenek ki. Például a Magasbakonyi Erdőgazdaságnál megtárgyalták a bérezés, munkaruha-juttatás, társadalmi tulajdon védelmének kérdését; a Zemplénhegységi Erdőgazdaságnál a terveket, üzemi általános iskola létesítésének kérdését, és előrevitték az erdőgazdaságok ezen fontos problémáinak megoldását.

A dolgozóknak a vezetésbe való bevonását elősegítheti az *önálló elszámolás elemeinek alkalmazása* a kisebb részlegekben; erdészetekben, erdészkerületekben. Ezeknek termelési, műszaki tekintetben van bizonyos önállóságuk, de nem rendelkeznek a gazdaságot jellemző önállósággal, ezért itt nem az önálló elszámolásnak, hanem csak az önálló elszámolás elemeinek felhasználásáról lehet szó. Ezek az elemek pl. a kerület ráfordításainak pénzformában történő nyilvántartása, ezeknek egybevetése a tervezett ráfordításokkal. A gazdaságon belüli önálló elszámolás alkalmas arra, hogy növelje a részlegvezetők felelősségét, elősegítse a részlegben dolgozók helyes anyagi érdekeltségének megvalósítását s ezáltal fokozza a dolgozók aktivitását, jobb eredmények elérésére irányuló erőfeszítéseit. A termelési feladatokat és költségeket az erdőgazdaságok tehát bontsák le egészen a munkahelyekig, ismertessék azokat a munkát teljesítő dolgozókkal. Ha minden munkahely külön nyilvántartja költségeit és elszámolni tartozik azokkal, úgy minden irányító és dolgozó meg fogja nézni, hogy mire, mit költenek és hol, mit takaríthatnak meg.

Itt kell beszélni a *nyereségrészesedés* rendszeréről is. A nyereségrészesedés elsősorban az erdőgazdasági dolgozók tulajdonosi szemléletének, tudatának erősítését szolgálja, azaz annak elősegítését, hogy a dolgozó magáénak érezze az erdőt, érdekelve legyen egyéni teljesítménye növelésén túlmenően az egész

erdőgazdaság eredményes munkájában és ilyen irányban igyekezzék hatással lenni arra. A nyereségrészesedés bevezetése már az első évben, 1956/57-ben jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy az erdőgazdaságok 26 millió forint eredményjavulást értek el, aminek eredményeként 22 erdőgazdaság 10 millió forint nyereségrészesedést oszthatott szét dolgozói között. Az első év jó tapasztalatai tovább hatottak az 1957/58. gazdasági évben is. Az erdőgazdaságok újra 26 millió forint eredményjavulást értek el és hozzávetőlegesen ebben az évben is 10 millió forintot juttathatnak a többleteredményből dolgozóiknak. A nyereségrészesedés tehát a vállalat egész kollektívája közös érdekelttségét sikerrel valósítja meg a vállalat minél jövedelmezőbb működésében.

Összefoglalva: a dolgozóknak a vezetésben való széleskörű bevonása érdekében

1. a gazdaságvezetésben is meg kell valósítani a demokratikus centralizmust, a központi irányítás és a vállalati önállóság helyes összeegyeztetését;

2. az erkölcsi ösztönzés módszereivel elsősorban az erdőgazdasági pártalapszervezetek és szakszervezeti bizottságok munkája révén megvizsgálni kell a dolgozókat a tervek teljesítésére, az utasítások maradéktalan végrehajtására;

3. a dolgozók legszélesebb körű aktív támogatásával meg kell védeni az állami erdővagyonot;

4. az üzemi tanácsokon és termelési tanácskozásokon keresztül biztosítani kell, hogy a dolgozók közvetlenül résztvehessenek az erdőgazdaságok legfőbb problémáinak eldöntésében;

5. az önálló elszámolás elemeinek alkalmazásával az erdészterületekben és erdészkerületekben fokozni kell a dolgozók aktivitását, jobb pénzügyi eredmények elérésére irányuló erőfeszítéseit;

6. a nyereségrészesedésen keresztül meg kell valósítani egy-egy erdőgazdaság egész kollektívájának közös érdekelttségét a gazdaság minél jövedelmezőbb működésében.

Társadalmi támogatás biztosítása az erdőgazdaság előtt álló feladatokhoz

Az ország erdőterületének 23%-a erdőbirtokossági társulatok, mezőgazdasági termelőszövetkezetek és magánosok tulajdonában, ill. használatában van. Az ország erdőterületének növelésében egyre nagyobb szerepet kapnak az erdőnkívüli fásítások. Az erdőgazdaságok munkája tehát igen számottevő olyan területekre is kiterjed, amelyek nem állanak saját használatuk, illetve kezelésük alatt. Ezek a területek erdőgazdaságaink megfelelő eredményeket adminisztratív módszerekkel elérni nem tudnak. Feltétlenül szükséges itt hatékony társadalmi támogatás biztosítása.

Az országban 185 000 ha közbirtokossági és 8000 ha termelőszövetkezeti erdő van. A 185 000 ha közbirtokossági erdő 250 000 tagot számláló 2500 társulat, a 8000 ha termelőszövetkezeti erdő pedig mintegy 10 000 tagot számláló 200 mezőgazdasági termelőszövetkezet tulajdonában, illetőleg használatában van. Az erdőgazdaságok tehát az államerdészeti kezelés során rendszeres kapcsolatban vannak több százezer paraszttal. Az államerdészeti kezelés időszakában ezen erdők jórészt üzemterv és az erdőgazdaság-fejlesztési határozat alapján fejlesztési terv készült. Éppen ezért a társulatokkal kötött kezelési szerződések, valamint az állami erdőgazdaságok által megvalósítandó ellenőrzés segítségével ezekben az erdőkben is az állami erdőkben érvényesülő gazdasági célkitűzéseket kell megvalósítani. Amit azonban nem lehet a kezelési szerződések és ellenőrzések útján elérni, el lehet érni erkölcsi és anyagi befolyásolás eszközeivel, társadalmi úton. Erkölcsi befolyásolással az agrárproletár és különösen a párt-

tag erdőbirtokossági társulati tagokon keresztül kell hatni az erdőbirtokossági társulatok működésére. Az anyagi ösztönzés terén a társulatok, a termelőszövetkezetek figyelmét az olyan rendkívül jövedelmező és nagyon gyorsan térülő erdőgazdasági befektetésekre kell felhívni, mint a karácsonyfa-telepek létesítése, ipari akácok, nyárasok telepítése, szőlőkaró és nyár papírfatermelés céljából.

A KISZ fiataljai az idén tavasszal a fásítási hónapban összesen 8,5 millió csemetét és suhángot ültettek el, fele mennyiségben társadalmi munkában és ezen az úton 1,6 millió forintnyi beruházási hitel megtakarítását tették lehetővé. A legközelebbi évek során a KISZ 100 millió facsemete elültetését vállalta. A nyári szünetekben a fiatalok résztvesznek majd az erdőültetések és fásítások ápolásában s a következő évi fásítások talajelőkészítési munkáiban, főképpen a kopárfásítások talajelőkészítésében és a befásításra kerülő csatornámenti területek tereprendezési munkálataiban. Még ennél is nagyobb jelentőségű a társadalmi segítségnek az a megnyilvánulása, amely a fásítások megóvására irányul. Erdőgazdaságaink már számos erőfeszítést tettek ebben az irányban, de kellő sikert még nem értek el. Ebben a tekintetben a legszélesebb körű tevékenységnek kell megindulni; az országnak minden erdőt, fát szerető lakosát az év minden napjára mozgósítani kell a fásítások, az erdők megóvására. Célszerű volna, ha a KISZ, a nagy lenini Komszomol példájára, az országos jelentőségű nagy fásítások felett — a Balaton környékének, Budapest környékének, a Keleti főcsatorna mentének, a tokaji borvidéknek, a Rakaca patak völgyének, az állami gazdaságok és mezőgazdasági termelőszövetkezetek majorjai környékének fásítása felett — védnökséget vállalna, ezek megvalósításának segítését és megóvását KISZ-feladattá nyilvánítaná.

A társadalmi támogatás biztosításában fontos szerepe lehet az *Országos Erdészeti Egyesületnek*. Az Országos Erdészeti Egyesületben célszerű létrehozni az erdők és fák barátainak szakosztályát és ezáltal lehetőséget adni tagsági díj fizetése nélkül mindazoknak, akik szívükön viselik a magyar erdők és fásítások dolgát, e nagymúltú Egyesület munkájában résztvenni. Gondolok itt például a fásítási felelősökre — úgyszólván minden nagyobb községben van ilyen —, akik az erdőgazdaságnak, hogy úgy mondjuk, külső munkatársai; az állandó erdőgazdasági szakmunkásokra; azokra a községi tanácsstagokra, akik községükben állandó szorgalmazói a fásításoknak; azokra a KISZ-vezetőkre, úttörő-parancsnokokra, tanítókra, akik minden évben tavasszal és ősszel tevékenyen résztvesznek a fásítási mozgalomban. Az Országos Erdészeti Egyesület segítségével 1958/59. gazdasági évben biztosítani kell, hogy az ország minden községében az egyesület tagjai a fásítási hónap keretében tartsanak előadást a nyárfásításról, kiemelve annak jelentőségét az ország papírellátásának megjavításában. Országos mozgalmat kell indítani, hogy az ország minden lakosa évenként legalább egy nyárfát ültessen, hogy a papírgyártás nyersanyagát megtermelhessük.

Összefoglalva: az erdőgazdaság munkájához szükséges társadalmi támogatás biztosítása érdekében

1. az erdőbirtokossági társulatokon és mezőgazdasági termelőszövetkezeteken keresztül biztosítani kell, hogy a közel 200 000 ha erdőbirtokossági társulati és termelőszövetkezeti erdőben is ugyanolyan színvonalú gazdálkodás folyék, mint az állami erdőkben;

2. a KISZ-szervezeten keresztül ifjúságunk további tömegeit kell bevonni a faültetésbe és a létrehozott fásítások védelmébe;

3. az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoportjain keresztül széleskörű propagandát kell kifejteni a nyárfásítás előmozdítására.

Erdőgazdaságunk történetének utolsó 14 esztendejét tekintettük át. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy annak az 500 éves történelemnek, amelyről Balassa elvtárs is megemlékezett, ez a 14 év a legszebb, legnagyobb fejlődést mutató és főleg legtöbbet ígérő időszaka. Az egész világ erdőgazdasági társadalma előtt büszkén hivatkozhatunk eredményeinkre, bármilyen erős kritikával szemben is kiálljuk a próbát.

Világosan kell azonban azt is látnunk, hogy hatalmasak az előttünk álló feladatok. A dolgozó magyar nép többet vár tőlünk, mint amit eddig teljesítettünk. Különösen nagy teljesítményeket követel valamennyiunktől a most folyó hároméves terv. Magyarországon három év alatt még soha annyi nyárat nem telepítettek, mint amennyit nekünk most telepítenünk kell. Talán egyedül ez az a terület, ahol egyes nyugati országokhoz képest le vagyunk maradva. Ezt a lemaradást be kell hoznunk, annál is inkább, mert a faellátás és papírellátás gondja ezt sürgetőleg megköveteli tőlünk. Hatalmas az a feladat, amely az önköltségsökkentés terén áll előttünk. Minden erdőgazdaságnak legkésőbb 1960/61-ben el kell érnie az 1955/56. évi költségszintet. Súlyos az a felelősség is, amely a kapitalista örökség még ma is meglévő maradványaként terhel bennünket az elmaradt vágásfelújítások és tisztítások formájában. Ennek a teher-tételnek további hordozása nehezíti, lassítja előrehaladásunkat. Ennek felszámolása a hároméves tervidőszak harmadik legfontosabb feladata.

Eddigi eredményeinkre, erőnkre, dolgozóink aktivitására támaszkodva bízunk abban, hogy ezeket a nagy feladatokat a szakszervezet támogatásával, közös akarattal és egyetértéssel meg fogjuk oldani és néhány év múlva újabb szép eredményeinkről számolhatunk be.

Hozzászólások

A beszámolót követő vita során 52-en emelkedtek szólásra. Az ország minden tájáról és az erdőgazdaság különféle munkaterületéről jött dolgozók a legváltozatosabb szemszögből boncolgatták fejlődésünk kérdéseit, eddig elért eredményeinket és a jövő feladatainak megoldási módjait. Általános egyetértés csendült ki az elhangzott szavakból a megnyitóban és beszámolóban elhangzottakkal, általános volt a kiállás a kiállás feladataink maradéktalan teljesítését illetően. Nem hiányzott azonban az őszinte és bátor kritika, a hiányosságok feltárása sem. A felszólalók egymás után mutattak rá azokra a nehézségekre, amelyekkel magukat a termelő munka közben szembetalálják és amelyek elhárítása magasabb szintű intézkedést kíván.

Széles Jenő, a Nyíregyházi Erdőgazdaság SZB elnöke a szakmunkaerő elégtelenségére mutatott rá. Felhívta a figyelmet arra, hogy a fiatal erdősztechnikusok, erdőmérnökök megfelelő nevelését a szűkreszabott létszámkeret nem teszi lehetővé. Nincs mód arra, hogy az iskolából kikerült fiatal szakembereket egy-két évig gyakornokként, idősebb, tapasztalt vezető mellé helyezték. *Végyvári Jenő*, a Pílisi Erdőgazdaság igazgatója a fatermelésnek eddig legnagyobb költségtényezője, az anyagmozgatás olcsóbbá tételét fejtegette. A feltárás, a céltudatos szervezőmunka és a fűrészüzemek fogadóképességének növelése biztosítja szerinte ebben a legnagyobb lehetőségeket. A bérezéssel foglalkozva leszögezte, hogy az erdőgazdaság e téren elmaradt az ipartól. Vitába szállt a beszámoló megállapításával és kifejtette, hogy nem helyes egy személy kérésétül kimutatni a kerületvezető erdész jövedelmét. A természetbeni juttatások csak úgy jelentenek hasznot, ha a munkában a család is résztvesz, de még így is hátrányban van a kerületvezető az iparban foglalkoztatott munkáshoz viszonyítva, mert ott a feleség önálló munkavállalási lehetősége mind a bérben, mind később a nyugdíjban sokkal kedvezőbb életfeltételeket biztosít. Szót emelt az ellen, hogy az illetményföld-ek trágyázási költségeit az illetményes kénytelen viselni. *Bedő Sándor*, a Zemplén-hegységi Erdőgazdaság dolgozója a munkaruhával való ellátást szolgáló keret fel-emelését kérte. *Bogár Miklós*, az Észak-somogyi Erdőgazdaság SZB elnöke a Balaton somogyi partján létesített fásításokról beszámolván elmondta, hogy a ritka hálózatban